GELENEKTEN GELECEĞE

TÜRK KÜLTÜR DÜNYASI

MAKALELER/İNCELEMELER

Prof. Dr. Ruhi Ersoy

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1615
KÜLTÜR SERİSİ: 919

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-021-0

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kitap editörü: Dr. Cevdet Avcı

Yayın editörü: Ayşegül Büşra Paksoy

Kapak Tasarımı: Mahmut Doğan

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: İmak Ofset Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.
Akçaburgaz Mah. 137. Sok.No: 12 Esenyurt / İstanbul / TÜRKİYE
Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

İstanbul- 2021

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Ruhi Ersoy, 2 Aralık 1972'de Osmaniye'de doğdu. Memleketi olan Osmaniye'de ilk, orta ve lise eğitimini tamamladı. Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü'nden 1995 yılında mezun oldu ve aynı yıl Kayseri'de Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde öğretmen olarak göreve başladı.

2001 yılında Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi'ne öğretim görevlisi olarak geçiş yapan Ersoy, 2003 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halkbilimi Anabilim Dalında doktora çalışmasını tamamlayıp Gaziantep Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaya devam etti.

2005 yılında İngiltere'de School of Oriental and African Studies'de (SOAS) misafir araştırmacı olarak bulundu ve "Oryantalist Batı Anlayışına Karşı Türk İslam Kültürü" temalı birçok konferans verdi. London School of Economy'de "Avrupa Kapısında Türk Kültürünü Doğru Anlamak" ve 2008 güz döneminde ABD'de The University of Rhode Island Sosyal Antropoloji bölümünde "Türk Kültüründe Kadın ve Türklerin Milliyetçilik Anlayışındaki İnsani Boyutlar" konularında seminerler verdi. Fransa, Almanya, Hollanda başta olmak üzere Türk federasyonlarında konferanslar düzenleyerek Avrupa'da yaşayan yurttaşlarımızın göç, uyum ve entegrasyonu hakkında gözlem ve tespitlerde bulundu. Kazakistan, Kırgızistan, Azerbaycan, Kırım, KKTC gibi Türk Dünyası ülkelerinde de akademik bildiriler sundu.

2008-2011 arasında Gaziantep Üniversitesi'nde senato üyeliği ve konservatuar müdürlüğü görevinde iken Suriye-Türkiye ilişkilerinin kültürel diplomasi ayağında projeler geliştirerek katkıda bulundu.

21 Ocak 2011 tarihinde doçentlik unvanı almaya hak kazandı.

12 Haziran 2011 tarihinde yapılan Milletvekilliği Genel Seçimlerinde Osmaniye'den aday adayı oldu. Genel seçimler sonrası Gazi Üniversitesi Türk Halk Bilimi bölümünde öğretim üyesi olarak vazife aldı. Medya-Kültür ilişkisi, Uygulamalı Halk Bilimi, Kültür Endüstrisi gibi yüksek lisans ve doktora düzeyindeki dersleri verdi. 4 Kasım 2012'de MHP 10. Olağan Kurultayında MYK üyesi seçildi. Daha sonra MHP Aile, Kadın ve Engellilerden Sorumlu Divan Başkan Yardımcılığına getirildi.

Prof. Dr. Ruhi Ersoy, akademik ve siyasi çalışmalarının yanı sıra milli kültüre hizmet eden yayın organlarında ve sivil toplum örgütlerinde düşünce hayatına katkılar verdi. Öğrenciliği yıllarından itibaren Ülkü Ocakları bünyesinde muhtelif görevler üstlendi.

7 Haziran 2015 Genel Seçimlerinde MHP'den 25. dönem Osmaniye milletvekili seçilerek parlamentoya girdi.

Devam eden süreçte yapılan 1 Kasım 2015 erken genel seçimlerinde yeniden Osmaniye milletvekili olarak 26. dönem parlamentosunda yer aldı.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Mülteci Hakları/Göç ve Uyum, Batı Ülkelerindeki İslam Düşmanlığını İnceleme ve İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğini İnceleme Alt Komisyon üyeliklerinde bulundu. Özellikle göç/uyum komisyonu kapsamında yaptığı yurt içi ve yurt dışı seyahatlerindeki gözlemleri ve akademik birikimle göç, kültür ve insan ilişkisini Türk medeniyeti tarihi içerisinde değerlendirerek konferans, panel ve benzeri programlarda düşüncelerini dile getirdi.

Osmaniye Vakfı başkanıdır.

Gazi Üniversitesi'nden ayrılan Hacı Bayram-ı Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Halk Bilimi Bölümü'nde profesör olarak görev yapmaktadır.

İyi derece İngilizce bilen Ersoy, Dr. Süreyya Ersoy ile evli olup Kutalmış ve Nazlıhilal adlı iki çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz 9

BİRİNCİ BÖLÜM
KÜLTÜR VE MİLLİ PERSPEKTİF

Kültür, Siyaset ve Millî Burjuvazi 15
Folklor Çalışmalarının 100. Yılında "Folklor-Milliyetçilik" İlişkisi Üzerine Bazı Düşünceler 27
Avrupa Türklüğü Bağlamında "Türk Dünyası" Kavramını Yeniden Düşünmek 43
Kafkasya'nın Kültür Jeopolitiği ve Türk Dünyası 55
Türk Kültürünün Terkip Kabiliyeti Üzerine Bir Deneme 66
Gelenek/Değişim ve Kıbrıs'ta Türk Kimliği 75
"Ortak Tarih ve Kültür Şuuru Oluşturma Kapsamında" Dünden Bugüne Kıbrıs ... 84
Ortak Gelecek Oluşturma Bağlamında Türk Dünyası Folklorunu Uygulamalı Çalışmak Üzerine Bazı Görüş ve Düşünceler 106

İKİNCİ BÖLÜM
21. YÜZYILIN EŞİĞİNDE HALK BİLİMİ

Halk Bilimi Çalışmalarının Gelişimine Paralel Olarak "Alan Araştırması" Kavramını Yeniden Düşünmek 115
Folklorda Üçüncü Boyut Meselesi ve Avustralya Koalaları Örneği 127
Sözlü Kültür ve Sözlü Tarih İlişkisi Üzerine Bazı Görüşler 138
Barak Türkmenlerinin Sözlü ve Yazılı (Resmî) Tarihlerine Mukayeseli Bir Yaklaşım Denemesi 151
Sözlü Kültür Ortamı Kaynaklarının Medyada Kullanımı Bağlamında Gaziantep'te Nevruzla İlgili Bir İnancın Dansa Dönüştürülmesi Serüveni 167
Modernizm-Postmodernizm Bağlamında Geleneksel Tıp Uygulamalarının Güncelliği Üzerine Bir Değerlendirme 176
Toplumsal Geçiş Törenlerinin Tekno-Kültürel Bağlamı Üzerine Bir Değerlendirme 190
Şehirleşme-Halk Kültürü İkileminde Sorunlar ve Bazı Çözüm Önerileri 203
Şehirleşme Elektronik Kültür Ortamı Sürecinde Osmaniye Çocuk Oyunları 210
Müzik Eğitimi ve Araştırmacılığında Halk Biliminin Yeri ve Önemi 221

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
GELENEK, TÖREN VE HALK BİLİMİ

Kadın Kamlar'dan Göçerevli Türkmenler'de Ebelik Kurumuna Dönüşüm 231
Türklerde Ölüm ve Ölü İle İlgili Rit ve Ritüeller 245
Gaziantep Eğlence Yaşamında Karagöz Oyunu ve Soküm Bağlamında
Gaziantepli Karagöz Ustası Mehmet Parlaksoy'un Koleksiyonu 269
Esnaf Folkloru Bağlamında Gaziantep Esnaf Sahre Geleneği..... 281
Yerelden Evrensele Maddi Kültür Unsurları ve Kooperatifçilik
"Osmaniye Karatepe Kızyusuflu Köy Kooperatifi Örneği" 289

Kaynaklar..... 297

ÖN SÖZ

Sosyal bilimlerin gelişim seyri içerisinde "disiplinlerarası bir disiplin" olarak ortaya çıkan halk bilimi/folklor; sosyo-ekonomik, coğrafi, kültürel ve insani faktörlere dayalı bir anlayışla şekillenmiştir. Avrupa'nın coğrafî keşiflerle başlayan yeni dünyayı tanıma süreci, ekonomik olduğu kadar bilimsel/entelektüel gelişmelere de zemin hazırlamıştır. Dünya ticaretinde yeni yolların bulunması, ekonomik ve bilimsel gelişmeler, buharlı makinanın icadıyla Batı'da tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş, önemli sosyo-kültürel değişimleri beraberinde getirmiştir. Batı'da öncelikle doğa bilimlerine ve bir adım sonra da sosyal bilimlere olan ilgi ve yatırım artmıştır. Avrupa'nın yeni kıtada "öteki"ni tanımayla başlayan merakı "kendini" tanımaya dönmüştür. Böylece, yeni bir bilim dalı olarak 19. yüzyılda Batı'da halk biliminin zemini oluşmuştur. Bu süreçte "soylu/vahşi ilkelden" moderne uzanan insanı/toplumu ve kültürü anlama çabaları, birden fazla disiplinin kavşak noktasında müstakil bir alan olarak halk bilimini ortaya çıkarmıştır.

Batı'da 19. yüzyılda şekillenen halk bilimi disiplini, Osmanlı ve Cumhuriyet Türkiye'sinde 19-20. yüzyıllarda yaşanan pek çok toplumsal/kültürel dönüşüm ve politik tartışma içerisinde kendine alan bulmuştur. Türkiye'de erken dönem halk bilimi çalışmalarının, siyasi arayışlara paralel hatta siyasetin motivasyonuyla şekillendiği söylenilebilir. Osmanlı Devleti'ndeki fikir hareketlerinin etkisi ve aydınların halk kültürüne olumlu bakışını ortaya koyan yazılarıyla başlayan süreç, Cumhuriyet Dönemi'nde dergi ve derneklerin faaliyetleriyle devam etmiştir. Türkiye'de üniversite sayısının artmasıyla birlikte Türkoloji bölümlerinin çoğalması, halk bilimi çalışmalarına yeni boyutlar kazandırmıştır. Kendi mecrasında gelişen halk kültürü araştırmaları, Türkoloji bölümleriyle birlikte daha bilimsel ve profesyonel bir zemine oturmuştur. Bu süreç, üniversitelerde müstakil halk bilimi bölümlerinin açılmasına kadar gelmiştir.

Türkiye'de halk biliminin bir bilim dalı olarak tanınmasının üzerinden bir asırdan fazla bir zaman geçmiş ve Türk halk bilimi çalışmaları önemli aşamalar kaydetmiştir. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde "Türk Halk Bilimi" veya "Türk Halk Edebiyatı" ana bilim dallarının yanı sıra "Türk Halk Bilimi" bölümlerinin kurulması, "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi" ve sözleşmenin "kültürel miras" ve "koruma" anlayışına getirdiği yaklaşım ile Türk kamuoyunun dikkati bu alana çevrilmiştir. Halk biliminin Batı'da ve Türkiye'de şekillenmesini sağlayan tarihî, sosyolojik, kültürel, ekonomik ve politik serüven bu genç bilim dalının çalışma alanlarını, araştırma yöntem ve tekniklerini sürekli olarak güncellemesini sağ-

lamıştır. Türk halk bilimi çalışmalarında temel eğilimlerin başlangıçta halk edebiyatı merkezli yürütüldüğü, özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Türk boylarına ait halk bilgisi ürünlerinin Türkiye Türkçesine kazandırılması ve karşılaştırmalı olarak incelenmesine yönelik yaklaşımların önemli bir noktaya eriştiği söylenilebilir. Son dönemlerde de yeni kuramsal bakış açılarıyla söz konusu ürünlerin ele alındığı görülmektedir. Kuramsal tartışmalar ve özellikle de uygulamalı halk biliminin kavramsal olarak tartışılması, kültür ve geleneğin doğasına uygun dinamik bir anlayışın yerleşmesini sağlamıştır. Bu gelişmeler, kırsal alanda halk edebiyatı ürünleri üzerine çalışan bir disiplin anlayışından kent, medya, sivil toplum vb. kavramlar etrafında yaşayan ve yaşanan kültürü bütüncül bir bakış açısıyla inceleyen, alanın da doğası gereği, disiplinlerarası yöntem ve bakış açılarını benimseyen bir anlayışı doğurmuştur. Kültürel hayatın sözlü, yazılı ve elektronik ortamlardaki kazandığı baş döndürücü hız ve yeni boyutlar, bu süreçte önemli etkenlerden birisidir. Halk bilimi ve halk bilimcinin kendini güncelleme süreçleri bu çerçevede devam edecektir. İnsanlığın yakın tarihindeki tarım, sanayi ve bilgi toplumu çizgisinde yaşanan değişim-dönüşüm, bundan sonra daha kompleks bir hâl alarak toplumları ve kültürleri şekillendirecektir. Bugün dünyada Endüstri 4.0 devriminin tamamlandığı ve Endüstri 5.0'ın konuşulduğu bir süreç yaşanmaktadır. Buna bağlı olarak bütün bilgi sistemleri gibi halk bilimsel bilginin de üretim, icra/aktarım ve dolaşım biçimi yeniden şekillenmektedir. Bu durumun, bütün kültür bilimleriyle bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerini ve bilim insanlarını, aynı sürece ayak uydurmaya mecbur kılacağı kanaatindeyiz. Diğer taraftan, yaşanan süreç göstermiştir ki kültürün akademik olarak incelenmesiyle üretilen bilginin, zamanın ruhuna uygun bir şekilde pratiğe geçirilmesi yönünde de fikrî takip ve gayret gerekmektedir. Aksi durumda üretilen bilgi raflarda ve dijital belleklerde kalıp onu üretene sıfatlar vermekten öteye gitmeyecektir. İkisi arasına sıkışmamak adına bilgiyi üretenin, fedakârlık yaparak onun uygulanmasına dair gayret sarf etmesi kaçınılmaz bir hâl almaktadır. Bundan dolayı genç meslektaşlarımıza başarılı bir şekilde disiplinlerarası okuma ve akademik çalışmayla birlikte millet hayatının her alanında söz söyleme mücadelesi içinde olmaları, en azından ürettikleri bilginin farkındalığı hususunda çaba göstermeleri gerektiğini de hatırlatmak isteriz. Bugün insanlığın yeni bir sürecin içine girdiği, dünyamın ritminin hızlandığı ve dijitalleşme ile farklı kültürlerin daha yoğun birbirinden haberdar olduğu bir dönem yaşanmaktadır. İnsanlığın geleceği için köklü birikime sahip Türk milli kültürünün, kendini zamanın ruhuna uygun olarak güncellemesi, salgın sonrası dünya bilgi, değer ve yönetim sistemlerinin tartışılmaya başlayacağı

öngörüsüyle, insanlığın huzuruna katkı sağlayacak bir aşı hükmünde hazırlanması gerekmektedir.

Bu bakış açısıyla, kişisel halk bilimi serüvenimiz de genç bir disiplin olan bu alanın, kendisini sürekli yenileyebilir olmasının heyecanıyla başlamıştır. Türk kültürünün geçmişten bugüne uzanan çizgisini halk bilimi penceresinden okumak, aynı zamanda yarına dair söz söyleyebilmek akademik yaklaşımımızın özünü oluşturmaktadır. Elinizdeki çalışma, akademik hayatta ürettiğimiz makale ve bildirilerin bir bölümünün yeniden yayına hazırlanmasıyla medyana getirilmiştir. Yazıların bir kısmı bugünkü bakış açımızla tekrar düzenlenerek gözden geçirilmiş ve kaynakları genişletilmiştir. Yazıların ilk yayınlandıkları yerler her çalışmanın sonuna eklenmiş ve kaynakları çalışmanın sonunda toplu olarak verilmiştir. *Gelenekten Geleceğe* ***Türk Kültür Dünyası*** *-Makaleler/İncelemeler-* adını taşıyan çalışmada yazılar, konu ve meselelere yaklaşımlarına göre üç başlıkta gruplandırılmıştır. Bu başlıklar "Kültür ve Millî Perspektif", "21. Yüzyılın Eşiğinde Halk Bilimi", "Gelenek, Tören ve Halk Bilimi" şeklindedir. Birinci bölüm, Türk halk bilimi çalışmalarının yüz yılda geldiği noktayı ele alan ve Türk Dünyası kavramı, sınırları ve jeopolitiğini içeren yazılardan oluşmaktadır. Ayrıca bu bölümde millî kültür unsurlarından hareketle ortak geçmişten ortak geleceğe Türk Dünyası tasarımını ortaya koyan yazılar da yer almaktadır. İkinci bölümde, halk biliminin temel kavramlarının 21. yüzyılda yeniden şekillenmesi çerçevesinde sözlü, yazılı ve elektronik kültür, kent, medya, uygulamalı halk bilimi, nevruz, oyun ve müzik konulu yazılar bulunmaktadır. Çalışmanın üçüncü bölümünde geleneğe bağlı oluşan geçiş töreni, eğlence kültürü ve Karagöz, esnaf folkloru ve maddî kültür unsurlarından oluşan yazılar bulunmaktadır. Çalışmada, kişisel halk bilimi serüvenimizdeki akademik ve kültürel bakış açımızı ortaya koyan yazıları, ilgililerine katkı sağlayacağı düşüncesiyle bir araya getirmek amaçlanmıştır.

Prof. Dr. Ruhi ERSOY
Ankara 2021

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜR VE MİLLÎ PERSPEKTİF

Kültür, Siyaset ve Millî Burjuvazi

Giriş

> Şirhârlar beşiğini, çocuklar eğlendiği yeri, gençler maişetgâhını, ihtiyarlar kâşe-i ferâgatini, evlâd validesini, peder ailesini ne türlü hissiyât ile severse, insan da vatanını o türlü hissiyât ile sever.
>
> **Namık Kemal**

Tarihî olarak millî burjuvazi, kültür ve siyaset birbirleriyle ilişki içerisinde olmuş ya da birbirlerinin gelişimini etkilemiştir. Millî burjuvazi, elindeki sermaye ile kültür-sanatın gelişmesine katkı sağlamış ve siyasete yön vermiştir. Diğer taraftan siyaset de millî burjuvazinin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Burjuva sınıfı öncelikli olarak Batı Avrupa'da ortaya çıkmış, özellikle Sanayi Devrimi ile gelişmeye başlamış ve güç kazanmıştır. Ortaya çıktığı bölgede kültür ve siyasette köklü değişiklilere sebep olmuştur. Osmanlı Devleti'nde ve onun devamında Türkiye Cumhuriyeti'nde burjuva sınıfı Avrupa'ya göre daha geç oluşmaya başlamıştır. Osmanlı Devleti'nde burjuva sınıfının geç oluşmasının sebebi, onun Avrupa'da meydana gelen Sanayi Devrimi'ne ayak uyduramaması ve bu dönemde henüz bir tarım toplumu niteliğine sahip olmasıdır. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında devrin gereksinimlerine göre bir millî burjuva oluşturulmaya çalışılmıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde de millî burjuvaziyi yaratma konusundaki teşebbüslere devam edilmiştir. Millî burjuvazi oluşturulmak istenilmesinin sebebini görmek için devrin genel yapısına ve devletin buna duyduğu ihtiyaca bakmak yeterli olacaktır. Bu bölümde kültür-siyaset ilişkisi bağlamında Türkiye'de millî burjuvazinin oluşumu, millî burjuvazi sorunu, burjuvazinin kültür ve siyasete etkisi ele alınıp değerlendirilmiştir.

İnsanın içinde doğduğu kültürel yapının zamana, coğrafyaya, etnik yapıya, tarihî birlikteliğe göre şekilleniş biçimleri millî kültürleri meydana getirir. Dolayısıyla dünyaya gelen her insan, sınırları kısmen de olsa belirli bir kültürel yapı içerisinde var olur. İçinde yetiştiği toplumun dil ve inanç özelliklerini alır; zamanla o toplumun üretim-tüketim ilişkilerine dâhil olur, aynı toplumun bir değer taşıyıcısı ve değer üreticisi konumuna erişir. Böylelikle insanı diğer canlı türlerinden ayıran en büyük özellik olan üretken sosyo-kültürel döngü varlığını muhafaza eder.[1]

Söz konusu kültürel iklim, kişiye aynı zamanda bireysel ve toplumsal kimlik kazandırır. Birey, ait olduğu toplumun değerler sistemine dahil olur ve böylelikle millî kültür, formal ve informal eğitim kurumları vasıtasıyla ihtiyacı olan insan modelini yetiştirir. Bu insan modeli, içinde yetiştiği toplumun sorunlarına çözüm üretebilecek gelişim göstermek durumundadır. Bu kapasiteye erişmiş olan insan millî aydın olarak tanımlamak mümkündür.

Millî Burjuvazi ve Kültür-Siyaset İlişkisi

Kültür ve kimlik arasındaki ilişki, toplumun ve devlet organizasyonunun bilinçli kültür politikaları geliştirmesi zorunluluğunu doğurmuştur. Günümüz teknolojik kültür ortamıyla birlikte "kültür endüstrilerinin"[2] etkisi de bu politikaların geliştirilmesi ve uygulanmasını dayatmaktadır. Bugün kültür, siyaset ve ekonomi arasındaki ilişki Batı'da profesyonel kurgulanan süreçler olarak işlemektedir. Diğer taraftan "popüler kültürün hâkimiyet alanı"[3] olarak ifade edilen ve ekonomi, siyaset ve kültür arasındaki bağ, Batı'nın diğer toplumlara olan bakışını da şekillendirmektedir.

Tarihî süreçte Batı'da maddi varlığın artışı, ekonomik bir orta ve üst sınıfın doğmasını sağlamış ve bu sınıf da kültür-sanat faaliyetlerini finanse etmiştir. Böylece millî burjuvazi olarak tanımlanabilecek ve kendi kültürüne sahip çıkarak bu kültürün işlenmesi için çaba

---

[1] Daha geniş bilgi için bk. Karaağaç, G. *Dil, Tarih ve İnsan,* Akçağ Yayınları, Ankara, 2005.

[2] Adorno, W. T. *Kültür Endüstrisi Kültür Yönetimi,* (Çev. Nihat Ülner, Mustafa Tüzel, Elçin Gen), İletişim Yayınları, İstanbul, 2011.

[3] Özer, Ö. Dağtaş, E. *Popüler Kültürün Hâkimiyeti, Bir Türkiye Hikâyesi,* Literatür Yayınları, İstanbul, 2011, s. 16.

Avrupa Türklüğü Bağlamında "Türk Dünyası" Kavramını Yeniden Düşünmek

Giriş

Türk dünyası, Türk dili ve edebiyatı araştırmalarında ve -son dönemler hariç- edebiyat merkezli bir bakış açısıyla kurumsallaşmış halk bilimi araştırmalarında, genel olarak bağımsız Türk devletleri ve çeşitli devletlerin egemenliği altında yaşayan özerk Türk boylarını ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Ayrıca tarihî bağlarımız ve müktesebatımıza bağlı olarak bazı komşu ülkelerde yaşayan Türklerin de bu kapsamda ele alındığı pek çok çalışma ile karşılaşmak mümkündür. Ancak çeşitli sebeplerle Avrupa'ya göç eden ve bugün bir kısmı AB vatandaşı da olan Avrupa Türklüğünün konumunun Türk dünyası odaklı bakış açısı çerçevesinde ele alınmadığı görülür. Bu çalışmada, Avrupa Türklüğünün "Türk Dünyası" kavramının neresinde olduğuna dair teorik tartışmalar yapılmış; bazı Avrupa şehirlerinde yaşayan Türklerin kültürel olarak içinde bulundukları süreçten hareketle, bu vatandaşlarımızın öteki içinde kendi olabilme serüveninde Türk kültürünün direnme kabiliyeti ve ötekini etkileme serencamına dair bazı tespitlerde bulunularak konuyla ilgili önerilere yer verilmiştir.

İnsan, doğası gereği her çevre ve şartta yeni kültürel yapılar üretebilme ve bunu geçmişle sentezleyerek yeni yaşam biçimleri arama eğilimindedir. İnsanın bu yapısı, bazı toplumsal dinamikleri harekete geçirerek çeşitli ihtiyaçlar dâhilinde yeni coğrafyalara taşınma kabiliyetini ortaya çıkarmıştır. Bu taşıma-taşınma süreçleri, söz konusu toplumların yaşam biçimine göre tarihin belli dönemlerinde hızlanmış veya yavaşlamıştır. Böylece çok boyutlu, karmaşık, birbirini etkileyen ve birbirinden etkilenen süreçlerin toplamı olarak kültür-kimlik olgusu ortaya çıkmıştır.[1] Hareketli-esnek yapıya sahip

[1] Daha geniş bilgi için bk. Smith, P. *Kültürel Kuram.* (Çev. Selime Güzelsarı, İbrahim Gündoğdu), Babil Yayınları, İstanbul, 2005.

Türk Kültürünün Terkip Kabiliyeti Üzerine Bir Deneme

Giriş

Bu bölümde Türk kültürünün tarih sahnesinde varlık gösterdiği coğrafyadan hareketle, kültür teorisyenlerinin bozkır kültürü olarak adlandırdığı bu kültürün, temel nitelikleri üzerinde durulup yeryüzündeki yayılım alanlarında kurduğu devletler, ürettiği değerler ve çağın şartlarına göre çevre kültürleri kendi üslubuna dönüştürebilme özelliği üzerinde durulacak, kurumlar ve sanatçıların çağın şartlarına sürekli eklemlendirebilme kabiliyeti noktasında bazı örnek çözümlemeler yapılmaya çalışılacaktır.

Gelenek, Kültür ve Coğrafya

İnsanlığın yeryüzü serüveni ile başlayan ve tabiatla yüzleşmesi ile ilk ürününü veren, bireyin kendi dışındaki dünyayı algılaması ile yeni şekiller kazanmaya başlayan kültür, yerküre üzerinde insanların dağılım bölgelerine göre farklılaşmaya başlamış ve her topluluğa göre, o topluluğun yaşadığı coğrafyanın da katkıları ile çeşitlenmiştir. İnsan topluluklarının yeryüzünde farklı görünüm ve yaşayışlarını tayin eden kültür kavramı hakkında yapılan tanımlar da çeşitlidir. Söz konusu kültür kavramı ile ilgili tanımların ortak noktası; bir milletin yaşadığı tabiat üzerindeki farklı yaşam biçimi, dünya görüşü, tarih, din, dil ve benzeri ortak değerlerin toplamının o milletin millî kültürünü oluşturduğu düşüncesidir.[1] Her topluluk, değişik unsurlardan teşekkül ettiğinden maddi, manevi bütün kültür ürünleri, ait olduğu topluluğun kimliğini temsil eder.

Gelenek ve kültür kavramları, günlük hayatta her ne kadar birbirinin yerine kullanılabilen kavramlar olsalar da bunlar bilim dilinde ayrı anlamları olan ifadelerdir. Bu ayrıma burada kısaca temas etmek

[1] Ersoy, R. "Sözlü Kültür ve Sözlü Talih İlişkisi Üzerine Bazı Görüşler". Millî Folklor, 2004, S. 61, s. 102-110.

Gelenek/Değişim ve Kıbrıs'ta Türk Kimliği

Giriş

Bu çalışmada, gelenek kavramının tanımı, mahiyeti, toplumla dayalı uğradığı gelişim, değişim, dönüşüm süreçleri ve yeni terkiplerin oluşumundaki işlevleri üzerinde durulacaktır. Türk Kültürü örneklemesinden hareketle geleneğin sürekliliği ve çağın şartlarına göre nasıl terkipler oluşturabilme yeteneğine sahip olduğu gerçeği de göz önünde tutularak Kıbrıs'ta asırlardır varlığını sürdüren, kaynağını erken dönem Türk Kültürü'nün Anadolu Coğrafyası tecrübesi üzerinden Kıbrıs adasına taşıyan geleneklerin adada var oluşundan ve yeniden kendi dinamiklerini oluşturma sürecinden bahsedilecektir. Böylece geleneğin sürekliliği, Türk kültürünün Kıbrıs özelinde gösterdiği süreç üzerinden incelenecektir.

Gelenek, Kültür, Kimlik

Gelenek kavramı, her sosyal bilim alanının kendi bağlamında tanımına başvurduğu çok boyutlu bir kavram olup ve her sosyal bilim uzmanı bu kavram aracılığı ile kendi alanıyla ilgili gelenekler üzerine değerlendirmeler yapar. Antropolog Benedict geleneğin bu önemli özelliğine dikkat çekerek şunları söyler: "Gelenekler, toplum kuramcılarının onlarsız hiçbir şey göremeyecekleri gözlükleridir."[1] Şimdi de çok yönlü özellik taşıyan gelenek kavramıyla ilgili muhtelif tanım ve değerlendirmelere bir göz atalım.

Türkçe sözlükte gelenek, "bir toplumda eskiden kalmış olmalarından dolayı saygın tutularak kuşaktan kuşağa aktarılan bilgi, töre, davranış, alışkanlık ve kültürel unsurları" ifade eder.[2] Nitekim kavramın İngilizce karşılığı olan tradition[3] da nakledilme ile alakalıdır.

---

[1] Benedict, R. Patterns of Culture. Houghton Mifflin Company, Boston, 1989, s. 9

[2] *Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları, Ankara, 2005.

[3] İntikal etmeyle alakalı olan "Traditio"nun çoğulu "traditum", tekili "Traditia" dır. Kavram, Anthony Giddens'e göre "Tradere" den gelmektedir (Giddens, A. *Elimizden Kaçıp Giden Dünya.* (Çev. Osman Akınhay), Alfa Yayınları, İstanbul, 2000, s. 53).

"Ortak Tarih ve Kültür Şuuru Oluşturma Bağlamında" Dünden Bugüne Kıbrıs

Tarihsel bir süreç içerisinde değerlendirildiğinde net olarak görülecektir ki, Kıbrıs sorunu ne bir Kıbrıslı Türk ne de Kıbrıslı Rum sorunudur. Bu doğrudan doğruya Türkiye-Yunanistan, daha da doğrusu, mazisi çok eski yıllara dayanan ve özellikle son yüzyılda ortaya çıkan bir Türklük-Rumluk sorunudur. İlk ortaya çıkışı Doğu Roma, Bizans dönemlerine kadar uzanır. Türklerin Selçuklularla Anadolu'ya, Osmanlılarla Balkanlara ve Avrupa içlerine kadar yayılmasıyla başlayan Türklerle Rumlar arasındaki mücadelenin Kıbrıs ekseninde ortaya çıkan bir görüntüsüdür.

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren farklı bir boyut kazanıp, günümüze kadar devam edegelen Kıbrıs meselesi, Türkiye Cumhuriyeti ve Türkler için, öncelikli olarak bir vatan toprağı meselesi olurken, Doğu ve Batı emperyalizminin, enerji ve nüfuz alanı mücadelelerinin de bir parçası hâline gelmiştir. Kıbrıs Adasının, Akdeniz'de konumlandığı nokta son derece stratejik bir yer olarak karşımızda durmaktadır. Dolayısıyla Kıbrıs'taki Türk Devletinin ve kültürünün varlığı ve geleceği, Türklüğün Ortadoğu ve Akdeniz'deki varlık ve geleceğinin de can damarlarından birisidir.

Yine Kıbrıs meselesini tarihsel bir süreçte değerlendirmek için başlangıcına baktığımızda; 1814'lerde kurulan gizli Rum "Etniki Eterya Cemiyeti" 1821'de başlayan Yunan İsyanının ardından Osmanlı egemenliği altındaki tüm Rumlar üzerinde "Megali İdea" (Büyük Ülkü) fikrini yaymaya başlar. Dönüm noktası olarak varsayılabilecek 1814'ten 15 yıl sonra Megali İdea ilk meyvesini verir, 1829'da küçük Mora Yarımadasında Yunanlılar Osmanlı'dan kurtularak(!) bağımsızlıklarını kazanırlar. Artık Rumluk kendi ayakları üzerinde ayağa kalkmış ve onlara göre Megali İdea'nın zafer yolu açılmıştır. Bundan sonra, Yunanistan, günden güne güç kaybetmekte olan Osmanlı'dan topraklarını parça parça koparıp topraklarına katarak Megali İdea'nın hedeflerine doğru ilerlediklerini düşüneceklerdir.

İKİNCİ BÖLÜM

21. YÜZYILIN EŞİĞİNDE HALK BİLİMİ

Halk Bilimi Çalışmalarının Gelişimine Paralel Olarak "Alan Araştırması" Kavramını Yeniden Düşünmek

Giriş

Bireyi ve toplumu konu edinen disiplinler, çağın şartlarıyla birlikte ortaya çıkan sosyal değişmeye paralel olarak kendilerini yenilemek durumundadır. Bu yenileme süreci, ilgili alanda kullanılan metodoloji başta olmak üzere, kavramlar ve üretilen yeni teknik ve terimler noktasında da olabilir. Halk bilimi özelinde alan araştırması kavramı, bu yenileme süreci için uygun bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. 19. yüzyıldan günümüze evrilen süreçte sosyal değişmeye paralel olarak halk algısı değişmiş, halk bilgisinin sınırları genişlemiş ve bir disiplin olarak halk biliminin araştırma metotları geliştirilmiştir. Bu bağlamda erken dönem halk bilimi çalışmalarında halk bilgisini derleme yeri olarak alan/saha, halk bilgisinin çıplak gözle izlenebildiği ve tasnif edilebildiği sosyal ve fiziki mekânlarken, teknoloji ve sosyal değişme, folklor unsurlarına günümüzde yeni yaşam koşullarında, yeniden üretilme ve aktarılma ortamları ortaya çıkarmıştır. Kent folkloru kapsamında yapılan çalışmalarda da görüldüğü üzere çeşitli meslek grupları, eğlence mekânları ya da ilgili herhangi bir sosyal ortam araştırma sahası içerisine dâhil olabilmektedir. Folklor ürünlerinin üretim, aktarım ve paylaşım ortamlarından birisi de elektronik kültür ortamıdır. Bu çerçevede kültürün üretim ve aktarım biçimleri hem değişmiş hem de çeşitlenmiştir. Böylece halk bilimi çalışmalarında alan/saha kavramının kapsamı da genişlemiştir. Halk bilimciler, ancak kuramsal olarak yeni bir bilimsel paradigma olan disiplinlerarası bakış açısını benimseyerek söz konusu bağlamda elde edilen halk bilgisini anlama ve anlamlandırma noktasında başarıya ulaşabilecektir.

İnsanın fiziki ve sosyal çevresiyle olan ilişki bütününü kültür olarak yorumlamak ve kültürü, insanın çevresiyle olan mücadele-

sinde temel dayanak noktası olarak görmek mümkündür. İnsanın bu mücadeledeki başarısında kültürü üretip koruyarak gelecek kuşaklara aktarabilme yeteneği önemli bir ölçüt olmuştur. Bu varoluş süreci insanı, tarihi olan tek canlı türü konumuna yükseltmiş ve böylece de insanın, zaman içinde biriktirdikleriyle üretebilme kabiliyeti, sürekli bir döngü içerisinde birleşerek insanlığın her anlamda ilerlemesini sağlamıştır.[1] Bu ilerleyiş, insanın sosyal varlığının da devamlı yenilenmesi gerçeğini ortaya koymuştur. İnsanın meydana getirdiği teknik üretimler, insanın insanla, insanın toplumla ve toplumların birbirleriyle olan münasebetlerini iletişim-aktarım biçimi ve boyutları bakımından daima dönüştürmüştür. Bu dönüşüm süreci, bugünden yarına süreklilik arz edecek bir biçimde devam etmektedir.[2] Söz konusu bu sosyal değişim, belirli bilgi alanlarının ortaya çıkmasından itibaren; konusu insan, insanın toplumsal varlığıyla birlikte üretim- tüketim tarzları olan disiplinlerin de eş zamanlı olarak dönüşmesi gerçeğini doğurmuştur.[3] Bu çerçevede sosyal bilimlerin tarihi, insanlığın ürettiği bilgi birikiminin çeşitlenmesi, katmanlaşması ve aktarımı süreçlerine paralel olarak gelişmiştir.[4] Sosyal değişme ve sosyal bilim dalları arasındaki dönüşüm sürecindeki paralellik, bilgi alanlarının ekseninin genişlemesi gibi ilgili alana ait kavramların da kapsamının genişlemesine veya değişmesine neden olmuştur.

Bu çalışmada halk bilimi özelinde, alan araştırması ve alan/saha kavramlarının, yukarıda izaha çalışılan sosyal değişmeyle, sosyal bilimlerdeki değişmenin paralelliği bağlamında yeni boyutlar kazanması ele alınmıştır.

---

1 Özakpınar, Y. *Kültür ve Medeniyet Anlayışları ve Bir Medeniyet Teorisi,* Ötüken, İstanbul, 1999, s. 13-20.

2 Sosyal değişme ve teknik üretim ile sosyal değişmenin ilişkisi ve sürekliliği konusunda geniş bilgi için bk. Güngör, E. *Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik,* Ötüken, İstanbul, 2006.

3 Daha geniş bilgi için bk. Özakpınar, Y. "İnsan Düşüncesinin Boyutları" Ötüken, İstanbul, 2002.

4 Ersoy, R. *Sözlü Tarih Folklor İlişkisi, Baraklar Örneği, Disiplinler Arası Bir Yaklaşım Denemesi,* Akçağ Yayınları, Ankara, 2009, 1-25.

Folklorda Üçüncü Boyut Meselesi ve Avustralya Koalaları Örneği

Giriş

Folklor araştırmaları; derleme, sınıflandırma, inceleme, değer-lendirme ve uygulama aşamalarından oluşur. Sosyal bilimlerde uygulama, üretilen bilginin tekrar hayata aktarılmasını sağlar. Burada fuygulamalı folklor ele alınacak örnekler üzerinden analiz yapılacaktır. Ayrıca küresel bir köy haline gelme yolunda olan dünyada, Avustralya örneği üzerinden Türk kültürünün, kendi ulusal kalıtının küreselleşmesi ile ilgili neler yapabilir? sorusunu ele alınıp tartışılacaktır.

Folklorda Üçüncü Boyut

Folklorda üçüncü boyut kavramı, folkloru uygulamalı çalışmak çerçevesinde kullanılmaktadır. Bu şekilde üretilen bilimsel bilginin günlük hayata sokulabilmesi ve bu ürünlerin; sosyal yapıyı tanımada, sanayi ve teknolojiden doğan yeni hayatın getirdiği problemleri çözümlemede, kitleler arasında iletişimi ve dayanışmayı geliştirmede kullanılması pek çok sosyal soruna da çözüm getirecekir. Folklor, kimlik kaybını önleyerek yeni ihtiyaçlara göre şekillenmede, bir ülkenin kalkınma hamlesine hız kazandırmada, sanayinin bütün dallarında orijinal sentezlerden doğacak mallar üretmede, modalar geliştirmede, iç ve dış pazarlamada, eğitim ve eğlence hayatında önemli veriler sağlayacak bir alandır. Gelişmiş ülkeler sadece pazarlama için değil diğer stratejik konuların anlaşılmasında, hedef seçilen ülkeye nüfuz etme konusunda kendi kültürünü yaymada hedef ülkenin insanlarıyla sağlıklı iletişimler kurmada folklor ürünlerinden geniş ölçüde yararlanmaktadırlar.[1] Bu ülkelerde folklor disiplini insanlığın hayatını kolaylaştırma, toplumsal düzeni sağlama ve o

[1] Eroğlu, T. "Folklor ve Turizm". *Millî Folklor*, 1991, S. 9, s. 36-38; Yıldırım, D. *Türk Bitiği,* Akçağ Yayınları, Ankara, 1998, s. 76-80.

Sözlü Kültür ve Sözlü Tarih İlişkisi Üzerine Bazı Görüşler

Bu çalışmada sözlü kültür ve sözlü tarih kavramları üzerinde durulmuştur. Bu iki kavramın birbiri ile olan ilişkisi tespit edilmeye çalışılmış ve sözlü tarih çalışmalarının sözlü kültür bünyesinde yer alması gerektiğine dair görüş ve düşünceler ileri sürülmüştür.

İnsanlığın yeryüzü serüveni ile başlayan ve tabiatla yüzleşmesi ile ilk ürününü veren, bireyin kendi dışındaki dünyayı algılaması ile yeni şekiller kazanmaya başlayan kültür, yerküre üzerinde insanların dağılım bölgelerine göre farklılaşmaya başlamış ve her topluluğa göre o topluluğun yaşadığı coğrafyanın da katkıları ile çeşitlenmiştir. İnsan topluluklarının yeryüzünde farklı görünüm ve yaşayışlarını tayin eden bu kavram hakkında yapılan tanımlar da farklıdır. Söz konusu kültür kavramı ile ilgili tanımların ortak noktasında ise; bir milletin yaşadığı tabiat üzerindeki farklı yaşam biçimi, dünya görüşü, tarih, din, dil ve benzeri ortak değerlerin toplamının o milletin millî kültürünü oluşturduğu düşüncesi hâkimdir.

Her topluluk, çeşitli unsurlardan teşekkül ettiğinden maddi-manevi bütün kültür ürünleri, ait olduğu topluluğun kimliğini temsil eder. Yazı öncesi dönemde kültürün yaratım aktarım ortamı sözlü kültürdü.[1] Dursun Yıldırım kültürü bir bütün olarak şu şekilde tanımlar: "Kültür bir milletin hayatında, fertlerin sözlü ve yazılı geleneklerinde yer alan kabulleriyle, müştereklik gücüne erişen ve millî kimliği oluşturan maddî ve manevî faaliyetlerin bütünüdür."[2]

Sözlü kültür, toplumun ortak malı olan hazır kalıpların deneyim-

---

[1] Dursun Yıldırım "Folklor" kavramı yerine Sözlü Kültür Bilimi/Kültür Bilimi kavramını kullanmakta ve bu kavramı kullanmasının nedenini "Sözlü Kültür ve Folklor Kavramı Üzerine Düşünceler" adlı makalesinde açıklamaktadır. Makaledeki görüş ve düşüncelerden hareketle biz de bu çalışmada folklor kavramı yerine sözlü kültür kavramını tercih ettik. Daha geniş bilgi için bk.: Yıldırım, D. *Türk Bitiği,* Akçağ Yayınları, Ankara, l998, s. 37-42

[2] Yıldırım, D. *Türk Bitiği,* Akçağ Yayınları, Ankara, l998, s. 38.

Barak Türkmenlerinin Sözlü ve Yazılı (Resmî) Tarihlerine Mukayeseli Bir Yaklaşım Denemesi

Bu çalışmada sözlü tarih disiplini ile sözlü kültür (folklor) disiplini arasındaki müştereklik örnek bir çözümleme ile ele alınmıştır. Bu çözümleme, Barak Türkmenlerinin sözlü kültür ortamında yaşayan metinleriyle resmî kayıtlara geçmiş vesikaların karşılaştırılması şeklinde olmuştur. Bu yolla vesikaların bağlamı hakkında daha geniş bilgi sahibi olunabileceği hususu tartışılmıştır.

Tarih, ulusların mücadelesiyle dolu olmakla birlikte ulus içinde yöneten ve yönetilenlerin de münasebetinin yoğun bir şekilde yaşandığı olaylar bütününden teşekkül eder. Yöneten ve yönetilenlerin ilişkisi resmî kayıt altına alınırken yönetenlerin yaklaşımıyla olaylar değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra söz konusu olayların yönetilen tarafının dünyasında ne anlam ifade ettiğine dair yaklaşımlar da aranmalı ve yönetilenlerin görüşü de tarihî metin oluşturma sürecine dahil edilmelidir. Son zamanlarda çağdaş antropolojik kuramlar çerçevesinde tarihî olayları, yönetilenlerin gözüyle "okuma" denemeleri yapan muhtelif çalışmalar da yapılmıştır.[1]

Öte yandan cereyan eden tarihî olaylara muhatap olan kitlenin duygu dünyasının tezahürü olarak da muhtelif tür ve çeşitlilikte sözlü kültür ürünleri (folklor ürünü) meydana gelmektedir. Örneğin uzun süre devam etmiş, büyük acılara sebep olmuş, savaşlar ve göçler sonunda oluşan destanlar; iskân çalışmaları esnasında yurdundan kopartılanların feryatları, acıklı iz bırakan ölüm olayları kar-

[1] Daha geniş bilgi için bk. Çaylak, A. *Osmanlı'da Yöneten ve Yönetilen "Bir Şerif Mardin Çözümlemesi",* Vadi Yayınları, Ankara, 1998; Barkey, K. *Eşkiyalar ve Devlet "Osmanlı Tarzı Devlet Merkezileşmesi",* (Çev. Zeynep Altok), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1999; Lindner, R. P. *Göçebeler ve Osmanlılar,* (Çev. Müfit Günay), İmge, Ankara, 2000.

Modernizm-Postmodernizm Bağlamında Geleneksel Tıp Uygulamalarının Güncelliği Üzerine Bir Değerlendirme

Modernizm ile postmodernizm mukayesesi yapıldığında postmodernizmin, modernizmin duvarlarını zorlayan hatta ona eleştiri getiren bir yapısının olduğu görülmektedir. Modernizm, bütün bilim ve sanat alanlarında tek tipleştirici bir tavır ortaya koymuştur. Pozitif bilimlerin ve beraberinde sekülerizmin temel alındığı modernist yaklaşımda insan aklının, mükemmeliyetçiliğinin ve laboratuvarın dışında kalan her şeye ya şüpheyle bakılmış ya da yok sayılmıştır. Batı modernizminin gelişimi ve dünyaya hâkimiyet biçimi, kendi ekonomik sistemi olan kapitalizmle paralellik de taşımıştır. Modernizmin bu katı tutumu karşısında, yeni arayışlar postmodernizmi doğurmuş ve bu durum bilimsel bilginin de sınırlarını değiştirmeye başlamıştır. Bu süreçte bir yandan disiplinlerarası bir bilim anlayışı sosyal bilimlere uzanan bir boyutta gelişim gösterirken bir yandan da yerelin ön plana çıktığı bir döneme girilmiştir. Bu duruma halk kültürü açısından bakıldığında, bir dönem "öteki", "taşralı" ya da "geri" olarak nitelenen unsurların, kent yaşamının her alanında ve resmî kültürde karşılık bulduğu gözlemlenebilir. Halk hekimliği ya da geleneksel tıp uygulamaları da bu süreçte modern tıbbın sınırlarını zorlamaya başlamıştır. Modern tıbbın reddetmesine karşın dünyanın pek çok bölgesinde varlığını koruyan söz konusu bu geleneksel uygulamalar, modern tıbbın yetmediği ya da insanları ikna edemediği durumlarda başvurulan bir yöntem olmuştur. Gelinen noktada halk hekimliği uygulamalarının Batı da dâhil olmak üzere resmî kurumlar tarafından tekrar gündeme alındığı görülmektedir, Türkiye'de Sağlık Bakanlığının ve üniversitelerin bu konuda çalışmaları mevcuttur. Postmodern yaklaşım ve söylem, halk hekimliğini bu şekilde öne çıkartırken halk hekimliği uygulamalarını kapitalizmin istediği biçimde işlemektedir. Diğer bir deyişle, modernizme

Toplumsal Geçiş Törenlerinin Tekno-Kültürel Bağlamı Üzerine Bir Değerlendirme

Giriş

> Modern dünyanın karakteristik özelliklerinden birinin de anlamlı erginleme ritüellerinden yoksunluğu olduğu söylenir
>
> **Eliade**

Bir disiplin olarak halk bilimi, Batı'da ortaya çıktığı günden bu yana kendini sürekli güncellemiştir. Halk bilimi, yeni çevre ve şartlar içerisinde kültürün aldığı yeni formları da dikkate alarak bilimsel parametrelerini genişletir. 19. yüzyılda belirli bir sosyal kesimin belirli kültürel hayatını konu alan ve dar bir perspektife sahip olan halk bilimi; sosyal, ekonomik, kültürel değişmelere paralel olarak çalışma alanını ve inceleme yöntemlerini geliştirmiştir. Sanayileşme ile kentleşme ve bir adım sonra da medyanın kültür hayatına yaptığı etkiler, halk biliminin temel kavramlarının yeniden düşünülmesini dayatmıştır. İnsanın üzerinde yaşadığı coğrafya ve içinde bulunduğu cemiyetle kurduğu ilişkiler bütünü, kültürü şekillendirmiştir. Bu ilişkiler bütünü içerisinde toplumsal bir varlık olan insan, kendine anlam ve meşruiyet bulur. İnsan, kültürel açıdan 20. yüzyıl öncesi yaygın olarak fiziksel mekân ve sosyal çevre algısı içerisinde yaşamaktaydı. 20. yüzyıl ve sonrasında ise medyanın yazıyla başlayan; radyo, sinema, televizyon ve internetle devam eden kompleks gelişimi, tekno-kültürel dünya denilen, kültürün mekân ve çevre boyutlarını çeşitlendiren bir yapı ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmanın konusunu teşkil eden toplumsal geçiş törenleri, görsel ve sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte doğal icra ortamlarının yanı sıra yeni bir görünür boyut kazanmıştır. Yeni iletişim ortamları, geçiş törenleri bağlamında halk kültürü unsurlarının mekân ve aktarım